

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, כ"ה סיוון התשפ"ו

חולין מ"א – אין אדם אוסר רכוש חברו, שחיטה לתוך מים וכלים, ושחיטת חולין לשם קדשים

שאלות:

1. ג'יימס ניסך את היין של משה בשוגג, הוא חשב שזה שלו, האם היין נאסר?

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו

- הגמרא ממשיכה לברר את שיטת **רב נחמן**, **רב עמרם** ו**רב יצחק**, מהדף הקודם, שסוברים שאדם לא יכול לאסור דבר שלא שייך לו.
 - הגמרא **מקשה** מדין שניים או חזים בסכין במשנתנו: שאם אחד שוחט לשם עבודה זרה אפילו בהמה שלכאורה לא שלו, והשני לשם דבר כשר – השחיטה פסולה. לשיטתם, איך השוחט לעבודה זרה יכול לפסול בהמה שלא שלו? הגמרא **מתרצת** שמדובר במקרה שיש לו שותפות בבהמה (ושותף יכול לאסור את החלק שלו).
 - קושיה שנייה מדין מנסך יין של חברו: הבריייתא **אומרת** שאדם שמנסך יין של חברו (או מטמא או מדמע) במזיד חייב לשלם לו מכיוון שהיין נאסר בהנאה מדרבנן (בשוגג הוא פטור על נזק שאינו ניכר). איך הוא יכול לאסור יין שלא שלו? הגמרא **מתרצת** שגם כאן מדובר שיש לו שותפות ביין.
- הגמרא **אומרת** שהשאלה האם אדם יכול לאסור דבר שלא שלו נתונה במחלוקת תנאים בבריייתא, לגבי גוי שניסך יין של ישראל אפילו שלא בפני העבודה הזרה:
 - **תנא קמא** **סובר**: שהיין אסור (כלומר, אדם יכול לאסור דבר שלא שלו).
 - **רבי יהודה בן בתירא** ו**רבי יהודה בן בבא** **סוברים**: שהיין מותר. אחד הנימוקים שלהם הוא, שהישראל יכול להגיד לגוי "אין באפשרותך לאסור את היין שלי בעל כורחי". מכאן שהם סוברים שאדם לא אוסר דבר שלא שלו.
 - **רב נחמן**, **רב עמרם** ו**רב יצחק** **מסבירים**: שדעתם מסתדרת אפילו לפי **תנא קמא**, שגם הוא יאמר שרק גוי יכול לאסור דבר שלא שלו, אבל אם ישראל שוחט בהמת חברו לעבודה זרה – הבהמה לא נאסרת. כי מניחים שהישראל לא באמת התכוון לעבוד עבודה זרה, אלא הוא רק רצה לצער את חברו.
 - הגמרא **מקשה**: אם ככה, למה המשנה והבריייתא פוסלות במקרים שישראל ששוחט או מנסך? הגמרא **מתרצת** שמדובר לדעת **תנא קמא** במקרה של "ישראל מומר" (משומד לעבודה זרה), שבו אנחנו בטוחים שכוונתו היא לעבוד עבודה זרה. (התנאים האחרים כמובן יפרשו בשותפות כמו שראינו קודם).
 - **רב אחא בריה דרבא** **שאל** את **רב אשי**: מה הדין אם הישראל לא היה מומר, אבל התרו בו לפני השחיטה והוא קיבל עליו את ההתראה (כלומר, הוא אמר שהוא עושה את זה ולא אכפת לו למות)? **רב אשי השיב**: שאדם שהתיר עצמו למיתה – אין מומר גדול מזה, ולכן שחיטתו פוסלת.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

2. גלעד שוחט כבש בספינה, מותר לו לשפוך את הדם לים?

שחיטה לתוך מים וכלים

- המשנה מביאה כמה הגבלות על מקום השחיטה כדי שלא תיראה כשחיטה לעבודה זרה:
 - לא שוחטים לתוך ימים, נהרות או כלים, כדי שלא יגידו שהוא שוחט לשר הים או לצורך איסוף דם בכלי לעבודה זרה.
 - אבל מותר לשחוט לתוך "עוגה של מים" (חפירה עגולה באדמה מסביב לעץ למשל גפן שיש בה מים בשביל העץ). הגמרא מסבירה שבחפירה המים עכורים ולא רואים בהם את השתקפות הדמות של השוחט (בבואה) ואין חשש שיגידו שהוא שוחט לדמות.
 - בספינה, מותר לשחוט על גבי כלים (או כמו שמופיע בברייתא, גם על גבי הדופן של הספינה) כדי שהדם יזרום לים ולא ילכלך את הספינה, הסיבה היא, שהרואים מבינים שכוונתו היא רק לשמור על הניקיון.
 - לא שוחטים לתוך גומא (בור קטן) בכלל. אבל מותר לעשות גומא בתוך ביתו כדי שהדם ייכנס אליה (כי בתוך הבית ברור שהוא עושה זאת רק כדי לא ללכלך את הבית).
 - בשוק (ברשות הרבים) אסור לעשות גומא ולשחוט לתוכה, כדי שלא לחקות את מנהג הצדוקים (או המינים) שהיו אוספים את הדם בבורות.
- רבא מסביר את הסתירה שאם אמרנו שבכלל לא שוחטים לגומא, איך מותר בתוך ביתו? הכוונה היא, שלא שוחטים ישירות לתוך גומא בשום מקום ואפילו בבית. אבל מי שרוצה לנקות את חצרו צריך לשחוט מחוץ לגומא (במדרון), ככה שהדם יזרום מעצמו לתוך הגומא. ובשוק אסור לעשות אפילו את זה, משום שנאמר: "וּבְחֻקֵיהֶם לֹא תִלְכוּ". והגמרא מביאה ברייתא שמחזקת את ההסבר הזה ומוסיפה שאם אדם שוחט ככה בשוק, צריך לבדוק אחריו שמא הוא מין (כופר).

3. משה שחט כבש בעיר חיפה לשם קרבן עולה, האם יש מצב שהכבש כשר?

שחיטת חולין לשם קודשים

- המשנה דנה באדם ששוחט בהמת חולין מחוץ למקדש, ואומר שהוא שוחט אותה לשם אחד הקרבנות:
 - עולה, זבחים (שלמים), אשם תלוי, פסח או תודה – השחיטה פסולה (גזירה מדרבנן, כי הרואים חושבים שהוא עכשיו הקדיש אותה ולומדים שמותר לשחוט קודשים בחוץ). רבי שמעון מכשיר כי הוא לא חושש למראית עין. ואם שני אנשים שחטו ביחד כשאחד מהם התכוון לשם אחד מהקרבנות האלו, השחיטה פסולה.
 - אם השוחט אמר שהוא שוחט לשם חטאת, אשם ודאי (אשם גזילות מעילות וכדומה), בכור, מעשר או תמורה – השחיטה כשרה (כי הקרבנות האלו הם קרבנות חובה שלא באים בנדר ונדבה, ולכן הרואים יודעים שהוא לא יכול להקדיש אותם סתם כך עכשיו).

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- המשנה אומרת כלל: כל דבר שבא בנדר ונדבה – השוחט לשמו חולין בחוץ, פסול. וכל דבר שלא בא בנדר ונדבה – השוחט לשמו, כשר. והגמרא תשאל מה הכלל מוסיף על הפרטים שראינו.
- והגמרא מבררת את דיני המשנה:
 - אשם תלוי: הגמרא שואלת איך אשם תלוי מוגדר כנדר ונדבה, הרי הוא קרבן חובה הבא על ספק כרת? רבי יוחנן מסביר שהמשנה היא כדעת רבי אליעזר, שסובר שאדם יכול להתנדב ולהביא אשם תלוי בכל יום, כי תמיד יש לו ספק שמא הוא חטא, וקרבן אשם תלוי ממילא בא על ספק חטא.
 - פסח: הגמרא שואלת הרי לפסח יש זמן קבוע (י"ד בניסן) והוא לא בא בנדר ונדבה? רבי אושעיא מסביר שמכיוון שאפשר להפריש בהמה לשם פסח כל השנה, ואם הוא הפריש אותה לשם פסח ושחט אותה עכשיו היא הופכת לשלמים, יש חשש שיחשבו שהוא מקריב כעת שלמים מחוץ למקדש.
 - בעלי מומים: רבי ינאי אומר שדין הפסול נאמר רק בבהמות תמימות, אבל בבהמה בעלת מום הכל כשר כי כולם רואים שהיא לא ראויה לקרבן. רבי יוחנן חולק וסובר שגם בעלת מום פסולה, כי לפעמים המום מכוסה בבוץ או בצמר ולא רואים אותו, וחושבים שהוא מקריב בחוץ קרבן כשר.
 - חטאת: רבי יוחנן אומר שחטאת כשרה רק אם השוחט לא חייב חטאת, כי מי שרואה אותו לא חושש שהוא חייב חטאת ולא סיפר, כי אנשים מספרים על החטא שלהם כדי שיתביישו ויתכפר להם. אבל אם הוא חייב חטאת, ורבי אבהו מוסיף שהוא אומר במפורש "לשם חטאתי" כלומר לחטא קודם שלי, השחיטה פסולה כי חוששים שהוא מקריב את חטאתו בחוץ.
 - תמורה: רבי אלעזר אומר שתמורה כשרה רק אם אין לו בהמת קודש בבית. אבל אם יש לו בהמת קרבן בבית, והוא אומר "לשם תמורת זבחי" (כפי שמפרש רבי אבהו), השחיטה פסולה כי חוששים שהוא אכן עושה תמורה כעת.
 - בנוסף המשנה אמרה בסוף כלל גם לגבי שחיטה פסולה, וגם לגבי כשרה, והגמרא מבררת מה הכלל מוסיף:
 - הכלל שפוסל בא לרבות עולת נזיר: שאם שחט לשם עולת נזיר – השחיטה פסולה, כי למרות שלא ידוע שהוא נדר נזירות, חוששים שמא הוא נדר נזירות בסתר.
 - הכלל שפוסל בא להוציא עולת יולדת: השוחט לשם עולת יולדת – השחיטה כשרה. רבי אלעזר מסביר שזה נכון רק אם אין לו אישה. אבל אם יש לו אישה, והוא אמר במפורש "לשם עולת אשתי" (כפי שמפרש רבי אבהו), השחיטה פסולה כי חוששים שלמרות שלא ידוע שנולד לו משהו, ייתכן שאשתו ילדה או הפילה בסתר והוא מקריב את חובתה בחוץ.

הדרן עלך פרק השוחט.